

Γ. ΣΕΦΕΡΗΣ
(φροντιστήριο)

Διδάσκουσα: Α. Χρυσάφη

Το φροντιστήριο, προκειμένου να φωτίσει την περιρρέουσα ατμόσφαιρα των λογοτεχνικών κειμένων, θα αναφερθεί στα μεγάλα ιστορικά γεγονότα του 20ού αιώνα, την εξέλιξη των ιδεών, τη συμπίεση ιδεολογίας και τέχνης. Η «ιστορική» αφήγηση θα λειτουργήσει σαν ένα πρίσμα ή ένας «φακός», με τα οποία θα μπορεί κάποιος να προσεγγίσει το περιβάλλον της λογοτεχνίας και να εστιάσει το βλέμμα του στους ήρωες και τη δράση τους, ατομική και συλλογική. Για την εγχώρια πραγματικότητα, αν ο 19ος αιώνας ήταν αυτός κατά τον οποίο οι Έλληνες με τη φαντασία τους και την επαναστατική τους πράξη δημιούργησαν ένα νέο κράτος, ο εικοστός είναι ο αιώνας των «Μεγάλων Πολέμων», της γεωγραφικής επέκτασης αλλά και του «Εικοσιδυό», εμφύλιων διχασμών, δικτατοριών και πτωχεύσεων, όπου το εθνικό ιδεολόγημα, η πράξη ή η απραξία, οι νοστροπίες και οι προκαταλήψεις, τα οράματα και οι φιλοδοξίες, η ανασφάλεια και οι φοβίες των ανθρώπων κυριαρχούν και αλληλεπιδρούν με τις ιστορικές, πολιτικές και οικονομοτεχνικές εξελίξεις. Η περίοδος που θα εξεταστεί έχει πολύ ευδιάκριτο και σαφές πλαίσιο, ξεκινά από το ορόσημο του 1897 και ολοκληρώνεται το 1974, με την πτώση της Δικτατορίας και την εγκαθίδρυση της «Γ' Ελληνικής Δημοκρατίας». Το ιστορικό περιγράμμα και η μετάδοση πληροφοριών, μηνυμάτων και ερμηνειών θα δομηθούν με την αφήγηση, ενώ κεντρικός ρόλος θα δοθεί στο «περικείμενο»: ημερολόγια, επιστολές, αποσπάσματα κειμένων και ταινιών, μαρτυρίες ντοκιμαντέρ, τηλεοπτικές σειρές και ηχητικά ντοκουμέντα, τα οποία φιλοδοξούν να ολοκληρώσουν το «εξωγλωσσικό» περιβάλλον και να φωτίσουν τις συνθήκες διαμόρφωσης ενός κειμένου.

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι

Ανάλυση του ιστορικού πλαισίου στη στροφή και το πρώτο τέταρτο του εικοστού αιώνα. Από την ταπείνωση του 1897 στο έπος των Βαλκανικών Πολέμων, τον Εθνικό Διχασμό και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο στρατός στη Μικρασία. Η Καταστροφή. Το τέλος της Μεγάλης Ιδέας. Σεφέρης: τα πρώτα χρόνια και οι σπουδές.

Βασικές έννοιες, όροι και πρόσωπα:

- Αλυτρωτισμός και Μεγάλη Ιδέα.
- Το γλωσσικό ζήτημα: «Να πολεμά κανείς για την πατρίδα του ή για τη γλώσσα, ένας είναι ο Αγώνας».
- Λογοτεχνία και προσωπικότητες, «Νέα Αθηναϊκή Σχολή».
- Τύπος και λογοτεχνικά περιοδικά.
- Αστική ατμόσφαιρα.
- Τα «2 Βήτα»: Βενιζέλος και Βασιλιάς.
- Δραγούμης, Πηνελόπη Δέλτα και Μαρίκα Κοτοπούλη.

ΕΝΟΤΗΤΑ II

Μεσοπόλεμος. Από τη Μικρασιατική Καταστροφή στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ανταλλαγή πληθυσμών, πρόσφυγες. Κυβερνήσεις Βενιζέλου, Β' Ελληνική Δημοκρατία. Επαναφορά της Βασιλείας, πτωχεύσεις, πολιτικά και στρατιωτικά κινήματα, Μεταξική δικτατορία. Ο Σεφέρης στο ΥΠΕΞ (Λονδίνο, Κορυτσά, Αθήνα).

Βασικές έννοιες, όροι και πρόσωπα:

- Αναθεώρηση του εθνικού διακυβεύματος / μεταπολεμική ψυχολογία της ήττας.
- Μετάβαση από την «πολιτική στον πολιτισμό».
- Ελληνικότητα και ευρωπαϊκότητα.
- Γενιά του Τριάντα.
- Σικελιανός, Δελφικές Εορτές.
- Λογοτεχνικό περιβάλλον και περιοδικά (3ο Μάτι, Νέα Γράμματα, Νεοελληνικά Γράμματα).
- «Ο Κολοσσός του Μαρουσιού» (Κασιμίπαλης) – Ελύτης – Εμπειρικός.
- Επιστολές Σεφέρη με Κασιμίπαλη και Ιωάννα Τσάτσου.
- Το μυθιστόρημα *Ξει Νύχτες στην Ακρόπολη* ως «μίνι σειρά» στην ΕΡΤ.

ΕΝΟΤΗΤΑ III

«Η δεκαετία των μεγάλων πολέμων». Αλβανικό Μέτωπο, Γερμανική Κατοχή, Αντίσταση και Εμφύλιος. ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΕΔΕΣ, ΔΣΕ, Δεκεμβριανά. Επιστροφή της Βασιλείας. Ο Σεφέρης ακολουθεί την ελληνική Κυβέρνηση στην Κρήτη, την Αλεξάνδρεια, τη Ν. Αφρική και την Ιταλία.

Βασικές έννοιες, όροι, πηγές:

- Σεφέρης, «1 Γενάρη 1941 – 31 Δεκέμβρη 1944», *Μέρες*.
- Ελύτης, *Άσμα ηρωικό και πένθιμο για τον χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας*.
- Στρατής Τσίρκας, *Ακυβέρνητες Πολιτείες*.
- Νικητές και ηττημένοι.
- Ο ελληνισμός ως εθνικό αισθητικό κριτήριο (Πικιώνης).

ΕΝΟΤΗΤΑ IV

Μεταπολεμική και μετεμφυλιακή Ελλάδα έως και την Επταετία (1950-1974).

Κυπριακό, ΕΟΚΑ. Σεπτεμβριανά. ΕΔΑ, Ένωση Κέντρου, Καραμανλής και Παπανδρέου. Ταραγμένη δεκαετία του '60: «Ανένδοτος», δολοφονία Λαμπράκη, «ΑΣΠΙΔΑ», εμπλοκή του Στέμματος στον Κοινοβουλευτισμό, Ιουλιανά, δικτατορία των Συνταγματαρχών. Ο Σεφέρης ολοκληρώνει τη διπλωματική του σταδιοδρομία (1962), βραβεύεται με το Νόμπελ (1963), δημοσιεύει τη «Δήλωση» καταγγελίας (1969). Η κηδεία του το 1971 πήρε το χαρακτήρα πάνδημης αντιδικτατορικής εκδήλωσης.

Βασικές έννοιες, όροι, πηγές:

- Εθνικισμός και Αριστερά.
- Αποσπάσματα από το ντοκιμαντέρ «Ημερολόγιο Καταστρώματος Γ'» από το αρχείο της ΕΡΤ.
- Στρατής Τσίρκας, *Χαμένη Άνοιξη*.